

GRUNDLAGSUTSKOTTETS UTLÅTANDE 56/2005 rd

Regeringens proposition med förslag till lag om ändring av läkemedelslagen

Till social- och hälsovårdsutskottet

INLEDNING

Remiss

Social- och hälsovårdsutskottet begärde den 25 november 2005 utlåtande av grundlagsutskottet om huruvida den föreslagna ikraftträdandebestämmelsen i regeringens proposition med förslag till lag om ändring av läkemedelslagen (RP 107/2005 rd) kan godkännas i vanlig lagstiftningsordning utifrån ett brev av den 25 november 2005 från social- och hälsovårdsministeriet till social- och hälsovårdsutskottet.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- professor Mikael Hidén
- professor Juha Karhu.

Dessutom har skriftligt utlåtande lämnats av
— juris doktor, docent Pekka Lämsineva.

Samband med andra handlingar

Utskottet har lämnat ett utlåtande (GrUU 49/2005 rd) i ärendet.

LAGFÖRSLAGET

I ett brev från social- och hälsovårdsministeriet till social- och hälsovårdsutskottet föreslås att ikraftträdandebestämmelsen i regeringens proposition med förslag till lag om ändring av läkemedelslagen kompletteras enligt följande: "Den-

na lags 37 a § tillämpas på läkemedel som levereras till apoteken efter att lagen har trätt i kraft, även om leveransen grundar sig på ett upphandlings- eller samarbetsavtal som har ingåtts innan lagen har trätt i kraft."

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Motivering

Enligt 37 a § i förslaget till lag om ändring av läkemedelslagen ska partipriset på ett läkemedel vara detsamma för alla apotek och filialapotek. I partipriset beaktas alla rabatter, återbärningar och andra förmåner som beviljas apotek och filialer. Partipriset ska meddelas de instanser som upp-

daterar prisuppgifter. Begränsningarna i fråga om partipriser gäller inte läkemedelspreparat som också får säljas någon annanstans än på apotek.

Om ikraftträdandebestämmelsen kompletteras på det sätt som social- och hälsovårdsministeriet föreslår innebär det att man intervenerar i

de avtal om partipriset på läkemedel som har ingåtts innan lagen har trätt i kraft. Förslaget måste därför bedömas med avseende på egendoms- skyddet i 15 § i grundlagen.

Grundlagsskyddet för egendom gäller också kontinuiteten i avtalsförhållanden, även om förbudet mot att retroaktivt intervensera i avtalsförhållandens oantastbarhet inte har varit absolut i grundlagsutskottets praxis (GrUU 28/1994 rd, GrUU 37/1998 rd, s. 2, GrUU 63/2002 rd, s. 2). Skyddet för kontinuiteten i förmögenhetsrättsliga rättshandlingar bottnar i en idé om att skydda rättssubjektens berättigade förväntningar i ekonomiska frågor (GrUU 48/1998 rd, s. 2, GrUU 33/2002 rd, s. 3, GrUU 21/2004 rd, s. 3). I sin praxis har grundlagsutskottet ansett att det i skyddet för berättigade förväntningar ingår en rätt att förlita sig på att den lagstiftning som reglerar viktiga rättigheter och skyldigheter i avtalsförhållandet är bestående och att den här typen av omständigheter därför inte kan regleras på ett sätt som orimligt mycket försämrar avtalsparternas rättsliga ställning (GrUU 21/2004 rd, s. 3). Det har ansetts att skyddet för berättigade förväntningar intar en mer framträdande roll när det handlar om en specialmekanism som ursprungligen införts genom lag (GrUU 45/2002 rd, s. 2—3). Grundlagsutskottet har också bedömt den här typen av bestämmelser som ingriper i egendomsskyddet med avseende på de generella villkoren för begränsningar i de grundläggande fri- och rättigheterna, till exempel kravet på acceptans och proportionalitet (se sammanfattningsvis GrUU 27/2005 rd, s. 3).

Ett generellt syfte med de föreslagna bestämmelserna är att sänka läkemedelspriserna till en skälig nivå. Det är tänkt att de rabatter som läke-

medelstillverkarna lämnar ska föras över till apotekens minutförsäljningspriser. Genom bestämmelserna ska befolkningen få lika möjligheter att till ett rimligt pris köpa mediciner som är nödvändiga för behandling av sjukdomar. Dessutom fullföljer bestämmelserna skyldigheten för det allmänna att främja befolkningens hälsa enligt 19 § 3 mom. i grundlagen. Det finns således godtagbara skäl med avseende på de grundläggande fri- och rättigheterna som talar för förslaget (se också GrUU 49/2005 rd, s. 2).

Läkemedelsmarknaden är överlag mycket strikt reglerad, vilket hänger samman med tungt vägande skäl för att främja befolkningens hälsa. Enligt utskottet kan företagen på en sådan marknad rimligen inte förvänta sig att lagstiftningen under alla förhållanden förblir absolut oförändrad. Å andra sidan är det också i den konstellationen viktigt att till exempel med hjälp av övergångsbestämmelser försäkra sig om att retroaktiva ändringar i lagstiftningen inte orimligt mycket försämrar avtalsparternas villkor. För att undvika orimliga situationer bör ikraftträdandebestämmelsen kompletteras med till exempel följande formulering: "Denna lags 37 a § tillämpas på läkemedel som levereras till apoteken efter att lagen har trätt i kraft. Om ett avtal om läkemedelsleveranser har ingåtts innan lagen träder i kraft tillämpas dock 37 a § på leveransen sex månader efter att lagen har trätt i kraft."

Utlåtande

Grundlagsutskottet anför

att lagförslaget kan behandlas i vanlig lagstiftningsordning.

Helsingfors den 30 november 2005

I den avgörande behandlingen deltog

ordf. Kimmo Sasi /saml
medl. Hannu Hoskonen /cent
Irina Krohn /gröna
Annika Lapintie /vänst
Outi Ojala /vänst
Klaus Pentti /cent

Markku Rossi /cent
Simo Rundgren /cent
Arto Satonen /saml
Seppo Särkiniemi /cent
Ilkka Taipale /sd
ers. Veijo Puhjo /vänst.

Sekreterare var

utskottsråd Sami Manninen.